

ผลงาน : การจัดการความรู้ในการขับเคลื่อนองค์กรรอบรู้ด้านสุขภาพ (HLO) และชุมชนรอบรู้ด้านสุขภาพ (HLC) เขตสุขภาพที่ 3

ชื่อผู้รับผิดชอบ : นางสาวกริษฐา เอกปัทมา

หน่วยงาน : กลุ่มพัฒนาความรู้ด้านสุขภาพ (HL)

บริบท

องค์กร หรือ ชุมชน ให้ความสำคัญกับการส่งเสริมให้บุคลากรในองค์กรและประชาชนมีความรอบรู้ด้านสุขภาพ (Health Literacy) โดยมีเป้าหมายเพื่อให้สามารถเข้าถึง เข้าใจ ประเมิน และนำข้อมูลสุขภาพไปใช้ในการตัดสินใจดูแลสุขภาพของตนเองได้อย่างเหมาะสม องค์กรจึงได้ขับเคลื่อนแนวคิด "องค์กรรอบรู้ด้านสุขภาพ" (Health Literacy Organization : HLO) และ "ชุมชนรอบรู้ด้านสุขภาพ" (Health Literacy Community : HLC) ผ่านกระบวนการจัดการความรู้ (KM) อย่างเป็นระบบ

การดำเนินงานตามกระบวนการจัดการความรู้ (KM) 6 ขั้นตอน

1. การบ่งชี้ความรู้ (Knowledge Identification)

จากการดำเนินงานขับเคลื่อนองค์กรรอบรู้ด้านสุขภาพ (HLO) และ ชุมชนรอบรู้ด้านสุขภาพ (HLC) เขตสุขภาพที่ 3 ในปีงบประมาณ 2567 พบว่ามีจำนวนหน่วยบริการหรือชุมชน ที่จัดกิจกรรมส่งเสริมความรู้ด้านสุขภาพและรายงานข้อมูลอย่างถูกต้องและครบถ้วนในระบบสาสุขอุ่มใจ จำนวน 32 แห่ง จากค่าเป้าหมายที่กรมอนามัยกำหนด จำนวน 170 แห่ง จึงได้มีการวิเคราะห์ข้อมูลและบริบทขององค์กรหรือชุมชน พบว่า บุคลากรหรือแกนนำ มีความตั้งใจให้การขับเคลื่อนหรือจัดกิจกรรมบริการที่ดี แต่ยังคงขาดองค์ความรู้เกี่ยวกับการขับเคลื่อน HLO/HLC อย่างมีแบบแผน และขาดแนวทางในการรายงานข้อมูลในระบบสาสุขอุ่มใจ อย่างถูกต้องและครบถ้วน จึงมีความจำเป็นต้องสร้างความรู้ในประเด็นนี้

2. การสร้างและแสวงหาความรู้ (Knowledge Creation and Acquisition)

2.1 แลกเปลี่ยนแนวทางการขับเคลื่อนงานกับเขตสุขภาพอื่นๆ และแลกเปลี่ยนแนวทางการดำเนินงาน และปัญหาอุปสรรคที่พบจากการดำเนินงานกับผู้ปฏิบัติงานโดยตรงในพื้นที่ เช่น รพสต. หรือ สสอ.

2.2 ปรีกษาและแลกเปลี่ยแนวทาทในการขับเคลื่อองคกรรอบรูด้านสุททาท (HLO) และ ชุมชนรอรูด้านสุททาท (HLC) กับทีมอาจารย์ผู้เชี่ยวชาญ เพื่อก่อรูแบบในการขับเคลื่อนงานของเขตสุททาทที่ 3

2.3 เชิญทีมอาจารย์ผู้เชี่ยวชาญมาอรบรให้ความรู้ในการใช้เครื่องมือ 10 องค์กรประกอบ 13 ขั้นตอน สูการเป็นองคกรรอบรูด้านสุททาท (HLO) และ ชุมชนรอรูด้านสุททาท (HLC) แก่หน่วยงานหรือชุมชนนาร่องในปิงบประมาณ 2568

3. การจกัความรู้ให้เป็นระบบ (Knowledge Organization)

3.1 จกัทำคู่มือแนวทาทการขับเคลื่อองคกรรอบรูด้านสุททาท (HLO) และ ชุมชนรอรูด้านสุททาท (HLC) เขตสุททาทที่ 3

3.2 จกัทำคู่มือการใช้งานกระบวนกราสุขอุใจ ให้เข้าใจได้ง่าย

3.3 สร้างคลังข้อมูลออนไลน์ (Google drive) เป็นแหล่งเก็บคู่มือหรือเอกสารแนวทาทต่างๆ เพื่อให้บุคลากรสามารถเข้าถึงองคความรู้ได้สะดวก

3.4 จกัทำ checklist ในการขับเคลื่อนงานตามแนวทาท 10 องค์กรประกอบ 13 ขั้นตอน และประเมินว่าองค์กรหรือชุมชน มีลักษณะเป็น HLO/HLC หรือไม่

4. การประมวและกลั่นกรองความรู้ (Knowledge Refinement)

4.1 จกัประชุมการขับเคลื่อองคกรรอบรูด้านสุททาท (HLO) และ ชุมชนรอรูด้านสุททาท (HLC) เขตสุททาทที่ 3 ให้กับหน่วยงานหรือชุมชนนาร่อง จานวน 15 แห่ง โดยมีการนำแนวทาท 10 องค์กรประกอบ 13 ขั้นตอน มาเริ่มใช้ในการขับเคลื่อนงาน และมีการวางแผนประชุมติดตามการขับเคลื่อนงาน จานวน 2 ครั้ง

4.2 ปรับปรุงคู่มือ/แนวทาทตาม feedback ที่ได้รับ

5. การเข้าถึงความรู้ (Knowledge Access and Sharing)

5.1 สร้างคลังข้อมูลออนไลน์ (Google drive) เป็นแหล่งเก็บคู่มือหรือเอกสารแนวทาทต่างๆ

5.2 จกัตั้งกลุ่ม Line หน่วยงานหรือชุมชนนาร่อง เพื่อเป็นช่องทางในการสื่อสาร

6. การเรียนรู้ (Learning and Application)

จัดการประชุมติดตามผลการขับเคลื่อนการดำเนินงานองค์การรอบรู้ด้านสุขภาพ (HLO) และ ชุมชนรอบรู้ด้านสุขภาพ (HLC) เขตสุขภาพที่ 3 ในหน่วยงานหรือชุมชนนำร่อง จำนวน 15 แห่ง โดยมีการติดตามหลังการจัดประชุมการใช้เครื่องมือ จำนวน 2 ครั้ง ซึ่งให้ตัวแทนหน่วยงานหรือชุมชนมานำเสนอและแลกเปลี่ยนผลการดำเนินงานให้กับทีมวิทยากร และหน่วยงานอื่นๆ ได้เรียนรู้ร่วมกัน หากพบปัญหาอุปสรรคหรือติดขัดในขั้นตอนใด ทีมวิทยากรได้มีการชี้แนะแนวทางเพื่อให้ตัวแทนหน่วยงานสามารถนำไปดำเนินการต่อได้ จากการจัดประชุมติดตามพบว่า หน่วยงานหรือชุมชนนำร่อง ทั้ง 15 แห่ง สามารถนำเครื่องมือ 10 องค์ประกอบ 13 ขั้นตอนไปใช้เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมส่งเสริมความรู้ด้านสุขภาพได้อย่างมีแบบแผน จาก 10 องค์ประกอบ 13 ขั้นตอน พบว่าหน่วยงานหรือชุมชนนำร่อง จำนวน 15 แห่ง ที่ได้เริ่มดำเนินการตามขั้นตอน สามารถทำได้ 10 องค์ประกอบครบถ้วน แต่ใน 13 ขั้นตอน ส่วนมากจะทำได้อยู่ที่ขั้นตอนที่ 1 ถึง ขั้นตอน ที่ 10 ยังดำเนินการกันไม่ครบตาม 13 ขั้นตอน และที่ยังทำได้น้อย หรือยังไม่ได้ดำเนินการ ต้องมีการติดตามและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง คือ ขั้นตอนที่ 11 ถึง 13 ได้แก่ ขั้นตอนการถอดบทเรียนสรุปการประเมินผล / ขั้นตอนประเมินการนำนโยบายสู่การปฏิบัติ และขั้นตอนวางแผนการพัฒนาต่อเนื่อง

นอกจากนั้นในการรายงานข้อมูลผลการจัดกิจกรรมส่งเสริมความรอบรู้ด้านสุขภาพของหน่วยงานหรือชุมชนต่างๆ ในปีงบประมาณ 2568 พบว่าหลังจากที่ได้มีการจัดทำคู่มือกระบวนการสาสุซุ่นใจ และสาธิตวิธีการเข้าใช้งานผ่านระบบ Zoom meeting แยกเป็นรายจังหวัด มีระบบการติดตามการรายงานผลผ่านผู้รับผิดชอบงาน ของ สสจ. ทั้ง 5 จังหวัด และสาธารณสุขอำเภอช่วยกำกับติดตามหน่วยงานในสังกัด ทำให้หน่วยงานหรือชุมชนต่างๆ มีความเข้าใจและสามารถรายงานข้อมูลการจัดกิจกรรมในระบบสาสุซุ่นใจได้อย่างถูกต้องครบถ้วน จากจำนวนหน่วยบริการหรือชุมชน ที่จัดกิจกรรมส่งเสริมความรอบรู้ด้านสุขภาพ ปีงบประมาณ 2567 จำนวน 32 แห่ง สู่ จำนวน 185 แห่ง ในปีงบประมาณ 2568 สำหรับหน่วยงานที่มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมความรอบรู้ด้านสุขภาพให้แก่ประชาชนในพื้นที่และมีผลการดำเนินงานที่ชัดเจน จะดำเนินการในประเด็นของกลุ่มโรค NCDs เป็นส่วนใหญ่ เช่น ความดันโลหิตสูง เบาหวาน ซึ่งในเขตสุขภาพที่ 3 มีหน่วยงานที่ดำเนินการโดดเด่นด้วยกันทั้งหมด 3 แห่ง ได้แก่ โรงพยาบาลชุมแสง , สถานีอนามัยเฉลิมพระเกียรติ 60 พรรษา นวมินทราชินี บ้านหนองเบน และสถานีอนามัยเฉลิมพระเกียรติ 60 พรรชานวมินทราชินี บ้านไทรตรึงษ์

ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น

1. บุคลากรมีความรู้ ความเข้าใจเรื่องการขับเคลื่อนองค์กรรอบรู้ด้านสุขภาพ (HLO) และชุมชนรอบรู้ด้านสุขภาพ (HLC) และสามารถนำไปใช้ในการปฏิบัติงานจริงได้
2. หน่วยงานหรือชุมชนผ่านเกณฑ์การประเมิน HLO/HLC ในระบบสาสุซุ่นใจ จากกรมอนามัย
3. เกิดแนวทางในการขับเคลื่อนงาน และสามารถนำไปใช้งานได้จริงในทุกหน่วยงาน
4. ผลการดำเนินงานองค์กรรอบรู้ด้านสุขภาพที่ประชาชนมีผลลัพธ์ทางสุขภาพที่ดีขึ้น
 - 4.1 โรงพยาบาลชุมแสง : กิจกรรม 3 หมอ ลด NCDs ขับเคลื่อนการสร้างความรู้ด้านสุขภาพ โดยเน้นให้ อสม. ที่เป็นหมอคนที่ 1 สามารถดูแลสุขภาพประชาชนเบื้องต้นในพื้นที่รับผิดชอบของตนเองได้ ประชาชนสามารถจำแนกค่าความดันโลหิต หรือ ระดับน้ำตาลในเลือด แบ่งเป็นระดับเขียว เหลือง แดง หากพบค่าผิดปกติอยู่ในระดับสีแดงจะรีบไปพบแพทย์ทันที แต่หากอยู่ในระดับสีเหลืองในเฝ้าระวังอาการและติดตามต่อเนื่อง

4.2 สถานีอนามัยเฉลิมพระเกียรติ 60 พรรษา นวมินทราชินี บ้านหนองเบน : กิจกรรมออกกำลังกายลด พุง ลด NCDs ขับเคลื่อนการสร้างความรู้ด้านสุขภาพ โดยคนในชุมชนชวนกันออกกำลังกายทุกเย็น และถ่ายรูปส่งในกลุ่ม Line เพื่อกระตุ้นและสร้างแรงจูงใจ หากสมาชิกท่านใด มีน้ำหนักหรือรอบเอวที่ ลดลง สุขภาพดีขึ้น จะมีการพูดคุยแลกเปลี่ยนประสบการณ์ และชวนเพื่อนบ้าน มาร่วมกิจกรรมด้วยกัน

4.3 สถานีอนามัยเฉลิมพระเกียรติ 60 พรรษานวมินทราชินี บ้านไทรตรังษ์ : กิจกรรม เจาะ 7 จุด ในกลุ่ม ผู้ป่วยเบาหวาน ขับเคลื่อนการสร้างความรู้ด้านสุขภาพ โดยให้ความรู้ เพื่อสร้างความเข้าใจให้การ ดูแลตนเองของผู้ป่วยเบาหวาน และให้มีการปรับพฤติกรรมการรับประทานอาหาร สอนการเจาะน้ำตาล ปลายนิ้วเพื่อดูค่าน้ำตาลด้วยตนเอง ให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ว่า ระดับน้ำตาลเท่าไร ต้องดูแลตัวเอง อย่างไร หรือควรมาพบแพทย์หรือไม่ ผู้ป่วยเบาหวานเกิดความเข้าใจ สามารถรู้ค่าระดับน้ำตาลของตนเอง ได้ และลดการมารับบริการที่ สอน.

ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนา

1. สร้างเครือข่ายองค์กรรอบรู้ด้านสุขภาพ (HLO) และชุมชนรอบรู้ด้านสุขภาพ (HLC) ในระดับพื้นที่
2. สานต่อการเป็น ต้นแบบองค์กรรอบรู้ด้านสุขภาพ (HLO) และ ต้นแบบชุมชนรอบรู้ด้านสุขภาพ (HLC) เขตสุขภาพที่ 3 และเผยแพร่แนวทางให้แก่หน่วยงานอื่นๆ เพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานต่อไป